

kwesie zeer moeilijk en het vooruitzicht van dien strijd mede te maken zou mij wellicht van 't ambt doen afschrikken, indien ik niet vertrouwde dat Hooger wijsheid en kracht mij zou lijdén. Maar in elk geval moet m.i. uit een zedelijk oogpunt alles wat oneerlijk, onwaar en onnatuurlijk is worden afgekeurd".

Naarmate Van den Bergh langer in het ambt dient, en dieper in het kerkelijk leven ingroeit, gaan zijn oogen, en vooral zijn hart, open voor den huiveringwekkenden toestand, waarin de Nederlandsch Hervormde Kerk verkeerde. Het kerkelijke leven was voor hem ten volle een moment in zijn geloofsleven. In de gemeenschapsoefening met zijn Heer en Heiland betrok hij altijd en ten einde toe ook de zonden, de afval, de strijd en de hoop der kerk. In Jan. 1884 schreef hij b.v. aan Fabius: „Ik persoonlijk mocht ook door des Heeren vrije en nederbuigende ontferming allengs meer ervaren wat het is, een verbijzeld en verslagen hart te hebben, een levend lidmaat van Christus te worden, en Hem als den Heere, mijne gerechtigheid te mogen liefhebben. — Gevolg hiervan was tevens, dat ik, na op Oudejaarsavond bij Maleachi 3:6 en op Nieuwjaar bij Openb. 21:15 bepaald te zijn, mij niet slechts nauwer tegenover mijne gemeente verbonden acht, maar bijzonder de kerkelijke ellende en de verpliching om Christus als Koning in Zijne Kerk te eeren op mijn hart gebonden gevoel. Steeds meer zie ik in, hoe bij velen, maar ook bij mij solidariteit der schuld en medelijden met andere gemeenten aanwezig moet zijn".

En als de Heere zijn vrouw van hem wegneemt — voor hem een ontzaglijk verlies — voelde hij zich naar eigen verklaring „nauwer aan de bruid van Christus door onze schuld zoo lijdend" verbonden en is zijn bede Ps. 51:20: Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem.

In zijn innig leven met God en door zijn diepe zondekennis heeft Van den Bergh de zonde der kerk zoo ontzaglijk groot en verschrikkelijk gezien als misschien geen enkele van zijn medebroeders. Er is iets verbijzerends in dat teere, fijngevoelige, van alle groote en leegte woorden gruwende, kind Gods te hooren toornen tegen de zonde der kerk. De kerken waarin door moderne predikanten de zielen werden vergiftigd, noemde hij moordspelonken. „Het feit bestaat, zoo schreef hij in den oproep tot een Dank-, Vasten- en Bededag op Donderdag 19 Mei 1888, dat tal van „Hervormde" Kerken moordenaarskuilen zijn, waarin week aan week de zielen geestelijk in den dood gehouden worden door eene prediking, die zorgeloosheid bevordert in de wandelaars naar de hel of ook de fundamenteën der Gemeente ondergraaft, door verzwijging of verbastering van de rechtvaardigmaking, de vastigheid van Gods Woord, de beteekenis der Sacramenten enz. Afgedempeeld moest men de Kerken noemen, waarin een ander God dan de Drieëenige en Zijne volzaligheid en onmisbaarheid verkondigd wordt. Inentingsdwang met zielegif voerde de Synode in wegens de verplichting om ook leeraars en leden, die goddelooze leer drijven, op kansel of aan het Avondmaal te duiden. Wettiging van geestelijk overspel wordt schaamteloos geprezen, nu juist goedgekeurd wordt, dat Kerkeraadsleden zich gebonden achten aan verordeningen, die in strijd zijn

met Gods Woord en met de trouw aan den Bruidegom der Kerk Jezus Christus".

Had hij in zijn studententijd met alle kracht gevochten tegen de weerzinwekkende prostitutie, speciaal in de studentenwereld, de kerkelijke strijd was voor hem, naar hij zelf verklaarde, een strijd tegen een zonde, véél en véél erger dan schaamteloze onzedelijkheid. Hij was immers een strijd tegen de ontrouw, de hoerarij van de kerk van Christus jegens haar Bruidegom! En zoo groot zag hij de ongerechtigheid van allen, die niet braken met den gruwel van het Nederlandsch Hervormde Kerkgenootschap, dat hij eenmaal het zware woord uitsprak: „dat iedere Kerkeraad onder het synodale juk zich dag op dag aan ELK der tien geboden zwaarlijk bezondigt".

Het was een groote heerlijke dag voor Dr Van den Bergh toen God hem de genade verleende om met de kerk van Voorthuizen zich los te scheuren van de valsche synodale genootschapskerk om weer te keeren tot den dienst, leer en tucht welke Christus aan zijn kerken geeft en vraagt. Het geschiedde met het klassieke schrijven dat de kerkeraad van de Herv. Kerk van Voorthuizen richtte tot „de Algemeene Synode der Ned. Herv. Kerk" en dat als volgt luidde:

„De Kerkeraad der Hervormde Kerk te Voorthuizen heeft in zijn vergadering, d.d. 4 Februari 1886, besloten:

in antwoord op een missive d.d. 1 Dec. 1885, (No. 86) mededeelende de reglementveranderingen, welke met 15 Jan. l.l. in werking getreden zijn,

op de gronden, in nevensgaanden Open Brief aan de Leden der Kerk van Voorthuizen vermeld, aan Z.M. den Koning een adres te richten, waarvan hierbij afschrift gaat. (Dit is het adres waarin den Koning werd medegedeeld, dat men het juk der hiërarchie afwierp en zich weer bond aan de Kerkorde van Dordrecht).

De Kerkeraad van Voorthuizen verklaart hiermede u niet langer als Bestuur over de kerk van Voorthuizen te erkennen, DAAR HIJ IN UW COLLEGE BELICHAAMD VINDT DE „VALSCHE KERK", WAARVAN DE KENMERKEN IN HET SLOT VAN ART. 29 DER NED. GEREFORMEERDE GELOOFBELIJDENIS WORDEN GENOEMD, VAN WELKE VALSCHE KERK HET AMBT DER GELOOVIGEN IS ZICH AF TE SCHEIDEN.

De Kerkeraad wenscht dan ook verder geene stukken van uw College te mogen ontvangen.

Deze mededeeling geschiedt onder diepe veroetmoediging over de zonden van de Kerk en den Kerkeraad te Voorthuizen, waardoor ook het bestaan der Synode en de organisatie van 1816 zoo lang nog gerekt is.

Overeenkomstig den eisch van Gods Woord: „Men moet Gode meer gehoorzamen dan den menschen", — „indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis", — en „wie Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijnen Vader die in de hemelen is" (Hand. 5:29, Matth. 10:32, 2 Joh. 10).

En met de hartelijke bede, dat het u ge-

schonken worde nog eens in te zien, aan welke zonden tegen den Heere, Zijn Gezalfde en Zijn Woord gij en uwe voorgangsters zoovele jaren u hebt schuldig gemaakt, en gij nog eens verwaardigd wordt als gewillige dienstknechten van Koning Christus in Zijne Kerk, naar Zijn Woord te dienen".

In hooge Geestelijke vreugde en rust des harten doorleefde Van den Bergh deze vrijmaking der kerk. Drie weken later, op zijn verjaardag, schreef hij: „Voor mij was deze geboortedag tot bijzondere reden van dankbaarheid, omdat ik juist in de dagen van 5 Febr. — de dag waarop de kerk van Voorthuizen het synodaal-hiërarchische juk afwierp — bijzonder geestelijken vrede en verandering des harten had mogen ondervinden, die mij de dierbaarheid van Christus en de liefelijkheid der Godzaligheid meer nog dan vroeger wellicht had doen ondervinden.

C. V.

„Doleerend"

Soms kan men de stelling hooren verkondigen, dat de vrijmaking van 1944 een noodgedwongen, tijdelijke breuk was; en dat de kerken, die daarna als vrijgemaakte te boek stonden, in feite niet anders waren dan doleerende kerken tegenover niet-doleerende.

Dit is in strijd met de nuchtere werkelijkheid.

In 1944 heeft ieder zich hooren verzekeren, dat alle besluiten van een synode bindend waren, en dadelijk bindend, en binnen het kerkverband onvoorwaardelijk bindend, omdat wie ze in strijd achtte met Gods Woord en belijdenis en kerkenordening, ze toch moest uitvoeren, of anders eruit loopen. We hebben met de stukken aangetoond, dat deze ongereformeerde nonsens schriftelijk vastgelegd, en dit dwaze dilemma bindend opgelegd is, en komen er niet op terug: men kan wel wit zwart noemen, maar dat „wit-zwart-schema" bekoort niet.

Toen moesten we ons vrijmaken van zeer bepaalde besluiten; de uitdrijvers verklaarden toen: als u er niet uitloopt, dan zetten we u eruit. Ze deden alzoo, en ze bevalen bovendien een ieder, alzoo eveneens te handelen.

Daarmee waren we dus gebracht in een andere positie dan die menschen, die binnen een bepaald (en wat de personen betreft ongebroken) verband, of tegenover de overheid, „doleeren" of „klagen" (zich beklagen) over een hun aangedaan onrecht. Wij hadden ons vrijgemaakt op enkele zeer bepaalde punten, maar toen werden we op ALLE punten en over HEEL de linie van den ambtsdienst uitgesloten door een onbevoegde instantie.

Met andere woorden: toen waren wij gedwongen, of ons te laten verstrooien, of te zeggen: nu is aan ons opgedragen, de bestaande op bekende aecoorde gesloten kerkelijke samenleving voort te zetten.

Dat laatste deden we: want we hadden doodgewoon ons gehouden aan de formulieren.

Het was dus geen afzonderlijk klagende positie bin-

kelen weerslag te vinden is, maar dat hij het daar betoogde en door overvloedig bewijsmateriaal gestaafde, rustigweg negeert.

Wat was de kwestie? Het ging om de legitimiteit van de door dr Berkouwer zonder kritiek gebruikte term „onwederstandelijke genade". Schilders beide artikelen bedoelden te betoogen, dat de term „onwederstandelijke genade" uit het arsenaal van de Remonstranten kwam en aan de Gereformeerden werd opgedrongen. Dezen hebben daar dan ook tegen geprotesteerd en gezegd, dat juist door het gebruik van dien term het geschil vertroebeld werd. Frappante citaten geeft K. S. uit Trigland en het is merkwaardig om te constateeren, dat Berkouwer daar ook maar met niet één woord op reageert. Trigland betoogde juist, dat er bij de genade niet van wederstandelijk en onwederstandelijk gesproken kan worden. „Want de Geref. verstaen uit Godts Woort, dat Godt door zijn genade, den mensch, die in sonden doot is, levendich maect..... waer in God handelt als een Schepper in wiens werkinghe gheen WEDERSTANDT NOCH ONWEDERSTANDT PLAETSE HEEFT". En Trigland staat hierin niet alleen, maar een geheele reeks van theologen ondersteunt dit getuigenis. Toen de Remonstranten spraken van onwederstandelijke genade, plaatsten zij Gods genade en de werkingen daarvan in een problematiek van wederstandelijk-onwederstandelijk, die de gereformeerden verwierpen en in plaats waarvan zij spraken van de onoverwinnelijkheid Gods. Bavinck heeft de oude gereformeerde theologie op dit punt beter begrepen als hij schrijft: „De staat van het geschil was alzoo niet, of de mensch Gods genade telkens weerstond en weerstaen kon, maar of hij tenslotte, op het bepaalde oogenblik, dat God hem wederbaren wilde, en met de gratia efficax in zijn hart werkte, die genade nog verwerpen kon".¹¹⁾ Zelfs Scholten heeft, hoewel hij den term „onwederstandelijk" gebruikt, begrepen, wat het fijne puntje

¹¹⁾ H. Bavinck, *Gereformeerde Dogmatiek*, IV², p. 66.

Tusschen Kuyper en Barth (III)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

III. K. SCHILDER EN DE ONWEDERSTANDELIJKE GENADE.

5) Nadat we zoo kritiek hebben geoefend op de benadering van het hart van de hier aan de orde gestelde problemen willen we tenslotte nog wijzen op een tweetal punten, die ons nogal zwaar wegen en die ons bij de vaak voortreffelijke weergave van de meeningen van verschillende andere theologen, toch vreemd hebben doen opzien. Ik bedoel de wijze, waarop dr Berkouwer Schilder en Barth weer-geeft.

Zoals ik boven reeds schreef, noemt de auteur den naam van Schilder in het derde hoofdstuk van het derde deel wanneer het gaat om de z.g. onwederstandelijkheid der genade¹⁰⁾. Wanneer men, wat de schrijver daar beweert, controleert, komen we tot frappante ontdekkingen.

De schrijver heeft het dan over de controverses met de Remonstranten. Hij zegt, terecht, dat de Gereformeerden den „weerstand" in het leven der geloovigen tegen de genade niet hebben willen ontkennen. Maar zij ontkenen wel de mogelijkheid van een finale en totale weerstand tegen de genade. Dan schrijft hij:

„Schilder heeft eens getracht scherp te onder-

¹⁰⁾ Ik heb zoo den indruk, dat Dr Berkouwer wel vaker tegen K. S. opponeert, zonder echter zijn naam te noemen. Maar dan wordt ook vaak de ware bedoeling van zijn opponent vertoekend. Zoo over het verbond: „Maar het geloof verstaat het Verbond. Het ziet het Verbond niet als een leeg en inhoudloos schema, dat dan door geloof en ongeloof moet worden gevuld. Maar het hoort het Woord der genade en weet, dat de beslissing niet ligt in onze beslissing, maar dat onze beslissing slechts de Zijne erkent, vol van genade". G. en V., 191.

Vraag: wie zien het Verbond als een leeg en inhoudloos schema?